

УДК 177.7+316.42

МИЛОСЕРДЯ НА ТЛІ ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗМУ

Юрій Ходанич

*Ужгородський національний університет,
пл. Народна, 3, м. Ужгород, 88000, Україна
yurahodanych@gmail.com*

Присвячено ролі та місцю цінності милосердя в сучасних глобалізаційних процесах. Проведено аналіз понять “глобалізація” та “глобалізм”, надано характеристику сучасних глобалізаційних процесів, зокрема, щодо зростання ролі індивідуалізму та ціннісного релятивізму. Розглянуто концепції “нового гуманізму” як альтернативу негативним тенденціям сучасних процесів глобалізації, а також “революційного гуманізму” А. Печчеї. Здійснено аналіз феномену милосердя крізь призму взаємності, любові до ближнього, солідарності та співстраждання. Підкреслено релігійний та світський характер милосердя, що надалі може забезпечити об’єднання віруючих та невіруючих людей щодо спільної діяльності на благо суспільства. Обґрунтовано ідею щодо формування відповідних об’єднань віруючих та невіруючих як на локальному, так і на глобальному рівнях.

Ключові слова: глобалізація, цінність, новий гуманізм, взаємність, індивідуалізм.

Процеси глобалізації на сьогодні є дуже динамічними, тому через їх незавершеність складно визначити чи конкретно окреслити їх майбутні перспективи. Можна вказувати лише на певні вже видимі наслідки (позитивні та негативні) глобалізації. Мають місце як прихильники, так і противники глобалізаційних процесів. Проте варто наголосити на тому, що говорити про абсолютну шкоду чи, навпаки, абсолютну користь глобалізації є передчасно. Усвідомлюючи той факт, що глобалізація охоплює різноманітні сфери суспільного життя (політичну, економічну, соціальну, культурну тощо), в контексті нашого дослідження автор переважно розглядатиме феномен глобалізації крізь призму духовних проблем сучасності, ціннісних пріоритетів людства, становища моралі. Основну увагу автор зосередить на цінності милосердя, що за умов сучасних цивілізаційних процесів все більше набуває своєї актуальності. Вказане пов’язано з тим, що милосердя дозволяє вийти за межі власних інтересів людини в напрямку до іншого, сприйняти його як цінність та взяти участь у забезпеченні його інтересів. Милосердя постає важливою альтернативою сучасних процесів утвердження індивідуалізму та соціальної відчуженості.

Сучасне осмислення глобалізаційних процесів можливо віднайти в З. Баумана, У. Бека, Е. Гідденса, Г. Йонаса, Ж. Ліповецькі, К. Мангейма, А. Печчеї, Й. Ратцингера, В. Стюпіна, А. Уткіна, М. Чешкова та інших дослідників. В свою чергу, аналіз ціннісних орієнтацій в епоху глобалізму був здійснений, зокрема, Л. Баєвою, Е. Березіною, С. Борзих, А. Ільїним, М. Каганом, А. Нікіфоровим, А. Ручкою, І. Сухіною, Л. Швачкіною та іншими. При цьому цінність милосердя на тлі викликів глобалізму ще не була предметом наукових розвідок.

Метою статті є провести аналіз сучасних глобалізаційних процесів крізь призму цінності милосердя, визначити його місце та роль на тлі сучасного цивілізаційного розвитку.

У літературі розрізняють поняття глобалізації та глобалізму (вперше відмінність проведена У. Беком). У. Бек визначає глобалізм як “ідеологію панування світового ринку, ідеологію неолібералізму”. Найбільш суттєва ознака глобалізму полягає у зведенні великої кількості різних сфер відносин (політичних, екологічних, культурних тощо) до одного фактора – виміру світового ринку. Глобалізм дозволяє керувати всіма сферами як підприємством. У свою чергу, глобалізація передбачає “процеси, в яких національні держави та їх суверенітет влітаються в павутину транснаціональних акторів та підкорюються їх владним можливостям, їх орієнтації та ідентичності” [2, с. 23–26]. Зокрема, глобалізм як ідеологія виник наприкінці ХХ ст. у західноєвропейській культурі, що було пов’язано з намаганням знайти відповіді на ті виклики та ризики, що почали активно поставати в цей період у світі. Якщо глобалізація сприймається як об’єктивний процес, процес побудови “нового” за існуючих ризиків та проблем, то глобалізм як така, що штучно нав’язується, система поглядів пов’язана з діяльністю великих корпорацій. Останні пропагують утвердження капіталізму, свободу ринку, вільний обіг товарів та послуг на основі усунення національних кордонів [19].

Процеси глобалізації сприймаються як ті, що зумовлені різноманітними факторами (демографічними, культурними, політичними, економічними тощо). В свою чергу, глобалізм постає як переважно негативне явище, певна “ідеологія”, як “результат суб’єктивної політичної та ідеологічної активності”. В той час, коли глобалізаційні процеси відкривають для людства якісно нові форми розвитку та взаємодії між культурами, народами, державами, глобалізм прагне обґрунтувати необхідність уніфікації світу на основі стирання відмінностей між націями та народами. Тобто глобалізація – це певний об’єктивний процес, натомість глобалізм – це цілеспрямована діяльність, яка має на меті відкрити чи приховане нав’язування певних цінностей та пріоритетів, які повинні бути спільними для всього людства [10, с. 17]. Відповідно, розглядати феномен милосердя можливо лише крізь призму глобалізації, а не глобалізму.

На думку Е. Семенюка, глибинна сутність процесу глобалізації полягає в тому, що “попри всю свою роз’єднаність по національних, релігійних, мовних

“квартирах”, людство дедалі більше усвідомлює себе інтегральним, єдиним у своїй внутрішній різноманітності суб’єктом всесвітньої суспільно-історичної творчості. Глобалізація – це сплав усіх рис у сучасному розвитку, які об’єднують людство, формують його як системну цілісність” [17, с. 15].

Сучасну ситуацію глобалізованого світу влучно описує З. Бауман, зазначаючи, що “ми живемо в світі всезагальної гнучкості, в обстановці загостреної та безвихідної невпевненості, що пронизує всі сторони індивідуального життя...” [1, с. 142]. Така ситуація, як можна зрозуміти, чинить хитким та невизначеним становище людини як на індивідуальному, так і на суспільному рівнях.

Однією із суттєвих рис глобалізаційних процесів є зростання ролі індивідуалізму в житті людей, що пояснюється, зокрема, тим, що “людське “Я” стає своєрідною центральною дійсністю”. Індивідуалізація полягає в тому, що людина за сучасних умов розвитку суспільства стає своєрідним “селекціонером”, яка обирає щось із множини запропонованих їй можливостей [16, с. 105]. При цьому проблема полягає в тому, що відсутньою є підставова основа для такого вибору. Переважно останній робиться за вподобаннями безвідносно до усталених чи традиційних цінностей. В таких умовах розмитості почуття обов’язку та відповідальності роль милосердя суттєво знижується, адже вчинити милосердно та немилосердно – лише дві опції (можливості) вибору поведінки. Милосердя перестає мати значення морального імперативу.

Справедливо зазначає А. Ручка, що зростаюча індивідуалізація “стає програмою життя, що зосереджується на враженнях, приємностях, задоволеності власних потреб, автономії, самореалізації тощо. Наголос при цьому робиться на значущості окремого індивіда, його прав і справ. У ціннісно-смысловій площині процес індивідуалізації означає перехід від цінностей-обов’язків до цінностей саморозвою” [16, с. 106]. Звідси, отже, за умови утвердження індивідуалізму феномен милосердя суттєво суперечить сучасному розумінню “ролі” людини в суспільстві.

Глобалізоване суспільство характеризується суттєвою мірою відходом від глибоких зв’язків між людьми як моральними істотами. Проте, як доводить Е. Левінас, саме “залежність мого ближнього від мене” робить мене моральною істотою [1, с. 90]. Таким чином, лише завдяки відповідальності кожного за кожного люди стають моральними суб’єктами. Милосердя постає як серйозний прояв відповідальності за іншого, коли, зокрема, проблеми однієї людини розділяються з іншими, стають спільними для вирішення та надання допомоги.

Глобалізаційні процеси на сучасному етапі розвитку все більше сприяють ціннісному релятивізму, завдяки якому усталена в розумінні XIX–XX ст. система цінностей приходить до свого занепаду, натомість матеріальне (економічне, споживацьке) все більше переважає над ідеальним. Іншими словами, матеріальні цінності суттєво випереджають у розвитку цінності духовні, до яких належить

і милосердя. Відповідно, все більше сучасні дослідники вказують на проблему трансформації цінностей в епоху глобалізму. Внаслідок цього, як вказує Г. В. Малигіна, “вищі цінності перестають бути загально значимими, а цінності, що поширюються глобалізацією, не можуть виступати в якості світоглядних універсалій” [12, с. 13]. Якщо сприймати процеси глобалізації крізь призму “проблем існування, виживання та розвитку суспільства як цілісної органічної системи”, а їх предметом – “загальнолюдські інтереси, усвідомлену солідарність людей” [14, с. 129], то стає очевидною потреба в утвердженні та розвитку різних форм милосердя, що повинне охопити як світський, так і релігійний виміри.

Одним із виходів чи альтернатив сучасним негативним тенденціям глобалізації є концепція “нового гуманізму”, що була поширена в наукових, філософських колах у 80–90-і рр. XX ст. Серед її розробників, зокрема, представники Римського клубу (А. Печчеї, Я. Тінберген, Д. Медоуз, М. Месарович, Б. Шнейдер та інші). Гуманізація людини та світу в рамках концепції “нового гуманізму”, зазначає І. Г. Сухіна, “передбачає перехід: від економічного росту заради самого росту – до розвитку, спрямованого на підвищення якості життя та забезпечення її гарантовано мінімального рівня для всіх людей; від відособленості націй, держав та роз’єднаності людей – до солідарності та взаємозалежності; від відчуження – до включення в суспільне життя, активної участі в ньому; від морального зубожіння та безвідповідальності – до морально і соціально відповідальної діяльності в світі; від марнотратного ставлення до природного середовища проживання – до раціонального управління природними ресурсами планети” [18, с. 356–357].

Антропологічним адресатом та моделлю нового гуманізму є “людина всесвітня” – Homo globalis “як суб’єкт адекватних епосі глобалізації та глобальних проблем загальногуманістичних цінностей, світогляду та світовідношення” [18, с. 357–358]. Йдеться про певну модель глобального мислення (глобальної свідомості), в рамках якої відбувається перегляд усіх основних видів людських відношень: людини до людини, людини до суспільства та людини до природи.

Слід зазначити, що, незважаючи на те, що проєкт нового гуманізму передбачає глобальний світогляд та світовідношення, він базується на особистісних якостях людини, а також загальнолюдських цінностях, що втрачають на сьогодні своє значення. В його основі – зміна мислення кожного, що надалі дасть змогу говорити про зміну мислення багатьох, а згодом – людства в цілому. В основі таких цінностей, як зазначає І. Г. Сухіна, “людяність, все те, що пов’язане з позитивними якостями людини, утвердженням життя, чеснотами” [18, с. 362]. Гуманізм передбачає діяльну активність людини на основі її ціннісних установок.

Виступ Генерального директора ЮНЕСКО І. Бокової “Новий гуманізм в XXI ст.” від 07.09.2010 року в м. Мілані був присвячений осмисленню відповідної ідеї. Головною метою нового гуманізму І. Бокова назвала “побудову нового глобального суспільства, спираючись при цьому на загальнолюдські цінності, і, в першу чергу,

на інтелектуальний потенціал”. Основою такого нового гуманізму є розуміння людини як істоти, що лише в рамках колективу (соціуму) може максимально реалізувати, сформувати себе. Завдяки цьому має місце заклик до об’єднання всіх людей незалежно від різного роду “статусів” в єдине глобальне суспільство, в якому можуть гармонійно поєднуватися різноманітні культури, нації, етноси тощо. В основі такого об’єднання лежить ідея духовного розуміння між людьми, що формує підґрунтя для співпраці. Важливо додати, що новий гуманізм називається також як “солідарність з ближніми та дальніми народами, що постраждали від катастроф, чи то Гаїті чи Пакистан” [3].

Теоретиком “нової” форми гуманізму – “революційного гуманізму” – виступає А. Печчеї, засновник Римського клубу. В основі такого гуманізму автор ставить три аспекти: почуття глобальності, любов до справедливості та нетерпіння до насильства [15, с. 183]. Основний акцент А. Печчеї, обґрунтовуючи “революційний гуманізм”, робить на спроможностях самої людини трансформувати себе з урахуванням глобальності наявних проблем та необхідності належно забезпечити функціонування сучасного суспільства. Метою “нового” гуманізму А. Печчеї називає соціальну справедливість, яка, зокрема, полягає в забезпеченні кожному соціального мінімуму, необхідного для нормальної життєдіяльності та подальшого розвитку.

С. В. Борзих на основі аналізу підходів до сутності глобалізації вказує на те, що важливою характеристикою аналізованого процесу постає взаємність (глобалізація як взаємопроникнення, взаємовплив, взаємопов’язаність). Дослідник наводить декілька аспектів такої взаємності: 1) вона апріорі неможлива сама по собі; у сфері глобалізації має місце велика кількість агентів, що взаємодіють між собою; 2) передбачає рівність контактуючих сторін; якщо який-небудь агент отримує більш високу цінність щодо інших, то взаємність переходить у свою протилежність – ситуацію підкорення-домінування; 3) сторони рівні не лише за своєю цінністю, але й за своїм поглядом на співбесідника; 4) досягається лише тоді, коли кожен учасник сприймає іншого чи інших як рівних собі; 5) інший цінується саме тому, що він відрізняється від мене; взаємність реалізовується лише якщо агенти зацікавлені один в одному; 6) взаємність замикається на самій собі; вона потребує певного вектора, що передбачає спрямованість людських почуттів та вчинків. Наприкінці свого аналізу С. В. Борзих визначає взаємність як певну “платформу, на основі та в рамках якої можливі різноманітні варіації людських зв’язків” [4, с. 22–23]. Важливо зазначити, що прояв милосердя суттєвим чином передбачає принцип взаємності.

Сутнісною спільною рисою милосердя є вихід до системи плюральності, тобто за межі національних, релігійних, ментальних чи інших характеристик людини та звернення до іншого як людини. Милосердя здатне руйнувати відчуження та звертається до самої природи (сутності) людини. При милосерді інший, незалежно від певних ознак (раса, колір шкіри, національність, віросповідання тощо), сприймається як цінність.

Сучасні пріоритети та перспективи милосердя можна аналізувати крізь призму документів Католицької Церкви. Так, зокрема, в Енцикліці “Сяйво істини” (1993 р.) Папа Іван Павло II, зокрема, закликає до “нової євангелізації”. По суті своїй, вона являє собою певним чином актуалізацію діяння Божого милосердя та необхідності бути милосердними між людьми (один до одного) за прикладом Ісуса Христа, що є безпосереднім утіленням милосердя. Енцикліка закликає не лише проголошувати правди віри, але й переживати їх, свідчити про них власним життям, зокрема й справами милосердя. Джерелом “нової євангелізації” виступає Дух Христа (Святий Дух), що виступає шляхом до віри, яка стверджується життям [9].

В свою чергу, Енцикліка “Caritas in veritate” Папи Бенедикта XVI вказує, що діяльність людини, підкріплена любов’ю, здійснює свій вклад у побудову вселенського граду Божого, до якого рухається історія людської сім’ї. В суспільстві, що переживає глобалізацію, загальне благо та праця заради нього не можуть не досягати масштабів всієї людської сім’ї, тобто спільноти народів і націй [21, с. 9]. Мається на увазі, що милосердя в душі християнської заповіді любові до ближнього не знає кордонів (національних, етнічних тощо), воно безмежне. Таким чином, шлях милосердя стає шляхом єднання людства, братерства та взаємної любові між людьми. Саме воно здатне зруйнувати штучно створені кордони. Енцикліка закликає розуміти найважливішим капіталом, “який слід оберігати та цінувати”, людину, особистість в її цілісності [21, с. 32].

Енцикліка, по суті, закликає до милосердя в глобальному масштабі (як на рівні людина-людина, так і корпорацій, держав), щоб забезпечити кожному, як мінімум, харчування та доступ до води. Шлях до цього – солідарні зусилля. Отже, в глобальному масштабі милосердя пов’язане з явищем міжнародної солідарності. Остання є, перш за все, “усвідомлення того, що всі відповідальні за всіх” [21, с. 52].

Енцикліка Папи Бенедикта XVI “Deus Caritas est” відзначає суттєвий прогрес благодійності, волонтерської діяльності, соціального служіння у світі та пов’язує це з тим, що “імператив любові до ближнього Творець вписав у саму сутність людини”. Проте при цьому наголошується, що замало просто діяльності благодійних організацій, набагато важливіше – за соціальними, благодійними програмами “бачити” людину, шанобливо ставитися до неї, вміти співстраждати. Має місце також заувага, щоб благодійництво було незалежним від партій та ідеологій: “Програма християнина – програма милосердного самарянина, програма Ісуса – це “серце, яке бачить”. Таке серце бачить, де потрібно виявляти милосердя, і після того починає діяти. Якщо Церква розпочинає благодійну акцію як спільнотну ініціативу, то потрібно поєднувати спонтанність поодиноких осіб із плануванням, прогнозами і співпрацею з іншими такими установами” [8]. Діла милосердя також мають бути безкорисливими, а не слугувати іншим (корисливим) цілям.

Компендіум соціальної доктрини Католицької Церкви закликає до формування так званої “цивілізації любові” в душі солідарності, любові до ближнього, де любов,

як стає зрозуміло, є фундаментальною основою всього суспільного життя. Любов є “найвища і найблагородніша форма взаємин між людьми. Тому любов повинна надихати кожную сферу людського життя, включаючи і міжнародний порядок”, вона “не вичерпується і земним виміром людських і суспільних взаємин, оскільки своєї повної дієвості набуває у взаєминах з Богом” [11, с. 355].

Н. Гартман вказує на суттєву характеристику любові до ближнього у контексті того, що остання може мати визначний вплив на сучасність. Мова йде про певну “побудову” солідарності. Така солідарність універсальна, “для неї не існує державних чи етнічних кордонів”. Це пов’язано зі статусом ближнього, яким потенційно може бути будь-яка людина. Таким чином, “момент спільної відповідальності в любові до ближнього переростає в універсальність причетності до долі, страждань та дій оточуючих” [6, с. 432].

З точки зору ідеї соціального прогресу, відзначає С. Булгаков, гуманізм вірить в “подоланність зла, переможність страждань та у вирішувальність трагедії в межах історії силами однієї людини”. У свою чергу, для християнства “позитивним мотивом суспільності є милосердя, жалість, співстраждання, взагалі благодійність, що має, за своєю сутністю, лише паліативний характер, а тому й християнська політика (християнський соціалізм) є також лише організована благодійність і нічим іншим бути не може, і справи милосердя завжди складали силу історичного християнства” [5, с. 348].

В свою чергу, Далай-Лама XIV протягом усього свого становища як духовного лідера Тибету та морального авторитету в глобальному масштабі пропагує співстраждання та любов не лише як сутнісні фактори буття людини, але й виживання цілого людства. Співстраждання та любов Далай-Лама називає “вселенською релігією”, тобто незалежно від належності людини до тієї чи іншої релігії або її арелігійності, зазначені феномени пронизують людську природу та повинні утверджуватися [7].

К. Мангейм (“Діагноз нашого часу”) бачить майбутнє демократичного суспільства за розвитком моральних та релігійних цінностей. Зокрема, останнє повинне відбуватися шляхом визначення основних чеснот (до прикладу, чесність, взаємодопомога, соціальна справедливість тощо), “які можуть бути виховані з допомогою освіти та соціальної дії” та “які створюють основу для стабільного та здорового життя суспільства”. Основна роль у цьому має належати християнській церкві. Проте вказані цінності, наголошує філософ, не повинні нав’язуватися, а пропагуватись як рекомендації [13, с. 643].

Е. А. Царенкова та С. Л. Лунін розглядають милосердя як важливе явище для об’єднання у спільній діяльності на благо інших віруючих та невіруючих людей, що також сприятиме їх діалогу. Ефективна каритативна діяльність віруючих та невіруючих, переконані дослідники, повинна ґрунтуватися на договорі, в основі якого лежать певні умови: які та в яких формах здійснюються дії (благодійна діяльність,

милостиня); щодо кого мають вчинятися дії союзу віруючих та невіруючих. Важливою умовою союзу (договору) також є наявність матеріальних благ, що використовуються в благодійних цілях, та те, хто і як буде ними розпоряджатися. Окрім цього, потрібно визначити органи союзу віруючих та невіруючих [20, с. 23].

Варто тут зазначити, що подібні союзи віруючих та невіруючих могли б стати суттєвим інтеграційним фактором між людьми, що мають різні світоглядні установки. Адже в сучасних умовах можливо спостерігати не просто “міграцію віри”, але й утвердження позиції рівності віруючих та невіруючих. Окрім цього, слід зауважити, що прояв милосердя має як релігійний, так і світський характер. Іншими словами, каритативна діяльність представлена не лише в діяльності релігійних організацій, але й великої кількості світських (благодійних, волонтерських тощо). Тому такий союз між віруючими та невіруючими в напрямку побудови єдиних цілей діяльності на благо інших був би слушним з точки зору сучасних проявів милосердя.

Однак варто також додати, що Е. А. Царенкова та С. Л. Лунін не розглянули питання щодо рівнів організації (територіальних, географічних) союзів віруючих та невіруючих у справах милосердя. Видається, що формування таких союзів слід розпочинати локально (на рівні міста), розв’язуючи певні незначні проблеми. При цьому варто проводити роботу із залучення нових світських та релігійних організацій до каритативної діяльності. Далі можливо розвиватися до рівнів районів, областей, країни тощо. Такий союз може мати форму громадської організації (місцевої, регіональної, на рівні держави, міжнародної). Союз віруючих та невіруючих може бути тривалим утворенням, адже постійно має місце потреба в прояві милосердя та опіці щодо інших.

Таким чином, становище моральних та духовних цінностей за сучасних процесів глобалізації залишається достатньо хитким. Крізь призму глобалізму утверджується розвиток економічного фактору суспільної практики, капіталізму, що посилює залежність людини від виробників товарів і послуг, перетворюючи її на споживача. Місце милосердя в контексті сучасних цивілізаційних викликів може бути пов’язане з розвитком глобальної етики, а саме цінностями прав людини, солідарності, взаємодії міжнародного співтовариства задля розв’язання сучасних проблем, що постають перед людством. Останні активно пропагуються на рівні ООН. Окрім цього, активна діяльність міжнародних волонтерських та інших гуманітарних організацій свідчить про цінність милосердя в суспільстві, необхідність його утверджувати. Милосердя постає як внутрішній мотив, що базується на співчутті, жертвності та діяльній участі в потребах інших. Також цінність милосердя пронизує всі релігійні напрямки, визначаючи роль людини в її взаємодії з усім оточуючим. Надалі автор свої наукові пошуки зосередить на окремих аспектах сучасних глобалізаційних процесів крізь призму цінності милосердя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бауман З. Индивидуализированное общество / З. Бауман. – М.: Логос, 2005. – 390 с.
2. Бек У. Что такое глобализация? / Пер. с нем. А. Григорьева и В. Седелника / У. Бек. – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.
3. Бокова И. Новый гуманизм в XXI веке [Электронный ресурс]. / И. Бокова. – Режим доступа: http://www.unesco.org/new/fr/unesco/about-us/who-we-are/director-general/news-singleview/news/a_new_humanism_for_the_21st_century/
4. Борzych С. В. Понятие глобализации: новое прочтение / С. В. Борzych // Век глобализации. – 2011. – № 2. – С. 18–31.
5. Булгаков С. Н. Свет невечерний. Созерцания и умозрения / С. Н. Булгаков. – М.: Республика, 1994. – 415 с.
6. Гартман Н. Этика / Н. Гартман. – СПб.: Владимир Даль, 2002. – 708 с.
7. Далай-Лама XIV. Сострадательная жизнь / Далай-Лама XIV. – М.: София, 2004. – 144 с.
8. Енцикліка Папи Бенедикта XVI “Deus Caritas est” (2005 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ofm.org.ua/library/entsyklika-deus-caritas-est.html>
9. Енцикліка Папи Івана Павла II “Сяйво істини” (1993 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://catholicnews.org.ua/enciklika-ivana-pavla-ii-veritatis-splendor-syaivo-istini>
10. Исмаилов Н. О. Глобализация в свете концепции справедливости / Н.О. Исмаилов // Общество: философия, история, культура. – 2015. – № 6. – С. 16–20.
11. Компендіум соціальної доктрини Церкви. – К.: Кайрос, 2008. – 549 с.
12. Малыгина Г. В. Трансформация ценностей в эпоху глобализации как социально-философская проблема / Г.В. Малыгина // Гуманитарные и социальные науки. – 2010. – № 2. – С. 12-18.
13. Манхейм К. Диагноз нашего времени / Избранное: Диагноз нашего времени / пер. с англ. и нем. / К. Манхейм. – М.: Изд-во “РАО Говорящая книга”, 2010. – С. 539–704.
14. Орлов Г. П. Глобализация: феномен и теоретические подходы к изучению / Г.П. Орлов // Известия Уральского государственного университета. Общественные науки. – 2009. – № 4. – С. 126–133.
15. Печчеи А. Человеческие качества / А. Печчеи. – М.: Прогресс, 1980. – 302 с.
16. Ручка А. Цінності і смисли як компоненти соціокультурної реальності / А. Ручка // Смилова морфологія соціуму / за ред. Н. Костенко. – К.: Інститут соціології НАН України, 2012. – С. 89–122.
17. Семенюк Е. Глобалізація: філософський аналіз поняття / Е. Семенюк // Вісник Нац. ун-ту “Львів. політехніка”. – 2007. – № 578. – С. 10–15.

18. Сухина И. Г. Гуманизм и общегуманистические ценности в условиях и перспективе глобализации культурно-исторического процесса / И. Г. Сухина // Российский гуманитарный журнал. – 2016. – Т. 5. – № 4. – С. 349–366.
19. Хорина Г. П. Глобализм как идеология / Г. П. Хорина // Знание. Понимание. Умение. – 2005. – № 1. – С. 71–78.
20. Царенкова Е. А. Проблема милосердия как смысложизненной стратегии личности / Е. А. Царенкова, С. Л. Лунин // Северо-Кавказский психологический вестник. – 2014. – № 12/1. – С. 18–26.
21. Энциклика “Caritas in veritate” Верховного Понтифика Бенедикта XVI. – М.: Изд-во Францисканцев, 2009.

MERCY AGAINST THE BACKGROUND OF GLOBALISM CHALLENGES

Yuriy Khodanych

*Uzhgorod National University,
Narodna sq., 3 Uzhgorod, 88000, Ukraine
yurahodanych@gmail.com*

The aim of the article is to analyze the current globalization processes through the prism of the value of mercy, to determine its place and role against the background of modern civilization development.

First of all, the author briefly defines the notions of “globalization” and “globalism”, elucidates their correlation. Then, important features of modern globalization processes such as the growth of individualism and value-based relativism are outlined. The analysis of the concepts “new humanism” and “revolutionary humanism” by A. Peccei as an alternative way of developing the negative tendencies of contemporary civilization development is given. The value of mercy is considered through the connection with mutuality, love to one’s fellowman, compassion and solidarity. It is emphasized that mercy has both religious and secular character. In addition, the value of mercy at the present stage is determined in the context of certain documents of the Catholic Church. Mercy is regarded as the essential foundation for building unions of believers and unbelievers for joint activities for the benefit of society on the local and global levels.

The author comes to the conclusion that the status of moral and spiritual values in modern processes of globalization remains rather unstable. The development of the economic factor of social practice, capitalism is affirmed through the prism of globalization, which enhances the dependence of a person on the producers of goods and services, which turns him/her into a consumer. The place of mercy in the context of contemporary civilizational challenges can be linked to the development of global ethics, namely the values of human rights, solidarity, and the interaction of the international community in solving the modern problems facing humanity. The latter are actively promoted at the UN level. In addition, active work of international volunteers and other humanitarian organizations demonstrates the value of mercy in society, the need to establish it. Mercy appears as an inner motive based on compassion, sacrifice, and active participation in the needs of others. Moreover, the value of mercy permeates all religious trends, defining the role of a person in his/her interaction with all others.

Key words: globalization, value, new humanism, reciprocity, individualism.